

D e b r e c z e n i J ó z s e f :

N y i t á n y

Milyen forró a nyár Bácskában!... Miklós, a német deportációban, a sziléziai hegyek hűvös, esős világrészében alaposan elszokott a hazai augusztusdélutáni tikkadtságtól. Itthon még a színe is más egy ilyen délutánnak. Olyan a színe, mint a jó, falusi tejnek, mikor forrás után elbomlanak tükrén a zsírbuborékok és enyhe sárgával árnyalják a nedű kékesfehérjét.

Felkelt, kibámult az ablakon. A főutca macskaköves járdája fölé a régi ákácok hajtották az alkonyatot. Meghatották most még ezek a fák is. Alattuk futkosott valaha kisdíák korában. Glédában álló, ösztövért bácskai parasztfák. Öregek már, erősek és inasak, mint a negyven felé járó napszámos, de a derekuk semmis, hogy a gyerek is körüléri. Az utcán kevesen jártak ilyenkor; egy szekér zörgött el a köveken mezítlábas gyerekek kergetőztek a fák között s valahonnan rádiószó hupant a levegőbe. Békés kép volt; nyugalmas itthoni kép.

Egy hete lakott már egyedül az üres lakásban. Kettőjük egykori otthona, a főutca közepén, sárga ház egyetlen emeletén volt. Kifosztottan, üres falakkal ugyan, de mégis visszavárta a hajlék. Két kis utcai szoba; itt élt Erzsivel.

A másik szoba félig nyitott ajtaja felé pillantott. Arra mozdult, de meggondolta magát. Mégsem ment be. Ott, az ajtó mögött folyt le az éjjeli, sietős búcsú. Éjjel után huszonöt perccel, 1943 április tizedikére virradóra, amikor az SS-katona a rendőrrel becsengetett. Három percet kapott tőlük csomagolásra és búcsúra. Látja

Erzsit: sápadtan állt a nyitott szekrény előtt és bámult a zöldruhás németre. Száraz szemmel, tehetetlenül nézte amint ő sietősen kapkodja hátizsákba a holmit. Furcsán, elbiggyedt szájjal rostokolt ott egész idő alatt, mintha nem lett volna eszénél. Miklósban így élt tovább az aszszony tekintete, amint odalépett hozzá, hogy megölelje. Szüntelenül vele volt azóta is.

Azóta nem látták egymást. Erzsit később hurcolták el. Miklós élete most egyelőre: várakozás a feldúlt lakásban. Akik életben vannak, nagyrészt már hazavergődtek. Szórványosan érkeznek még egyesek.

Az utcai szobát lakja. Félig kirakott, nyitott láda áll a szögletben, mellette rozszant ágy. Néhány régi könyv az asztalon, pár szék, az ajtó mellett, fénytelen barna egyajtós szekrény, pár ruhadarabbal és fehéreművel. Egyelőre ez az egész...

Fáradtan siklott el pillantása a tárgyakon. Mióta megjött megint lázai vannak, hegyes arccsontján lobog a hő. Vonásai megnyúltak.

Leült az ágy szélére, öltözni kezdett. Nem akart beteg lenni, mire Erzsik megjön. Aránylag tisztességes szürke öltönyben érkezett. Prágában kápta a hazatérők segélyszervezetétől. A csehek szépen fogadták őket. Ez a sokat szenvedett nép, mely a deportáltak után talán a legtöbbet viselte el Hitler barbáraitól, megnyitotta szívét az átutazó káccsenteseknek. Kézről-kézre adták őket a vendéglátók. Jó szóval, pénzzel, ennivalóval tömték a vázzá soványodott visszavándorlókat.